

ELNINIŲ ŽVĖRIŲ ATRANKINĖS MEDŽIOKLĖS NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Elninių žvėrių atrankinės medžioklės nuostatai (toliau – Nuostatai) reglamentuoja laisvėje gyvenančių elninių žvėrių (briedžių, tauriųjų elnių, danielių, stirnų) patinų (toliau – elninių žvėrių) atrankinį medžiojimą, kurio tikslas – gerinti ir išlaikyti šių žvėrių bandos kokybę.

2. Nuostatuose vartojamos sąvokos:

2.1. **atrankiniai elninių žvėrys** – elninių žvėrys, nepasiekę trofėjinės brandos, tačiau pagal vizualiai matomus kūno išsivystymo morfologinius požymius atsilikę nuo tai amžiaus klasei būdingų individų, turintys silpnai išsivysčiusius ragus. Prie šios grupės taip pat priskiriami ligoti ar traumuoti žvėrys;

2.2. **brandūs elninių žvėrys** – trofėjinės brandos amžių pasiekę elninių žvėrys;

2.3. **elitiniai brandūs elninių žvėrys** – brandūs elninių žvėrys, kurių ragų masė yra ne mažesnė kaip: briedžių – 6 kg, tauriųjų elnių – 7 kg, danielių – 2,5 kg, stirninių – 300 g (Marijampolės apskrityje stirninių – 320 g);

2.4. **elninių žvėrių amžiaus klasė** – elninių žvėrių klasifikacinė grupė, prie kurios priskiriami individai yra pasiekę tokį vystymosi periodą, kai jų kūno ir atskirų jo dalių vystymasis ir fiziologiniai procesai kinta nedaug;

2.5. **elninių žvėrių atrankinė medžioklė** – elninių žvėrių medžioklė pagal eiliškumą, kuri nustato šių medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudotojai siekdami užtikrinti, kad, nesant natūralios atrankos ar jai susilpnėjus, būtų tinkamai atrenkami ir laiku sumedžiojami silpni bandos individai, o jauni ir vidutinio amžiaus gerai besivystantys žvėrys – saugomi;

2.6. **elninių žvėrių atrankos grupė** – sąlyginė grupė, prie kurios elninių žvėrys priskiriami pagal morfologinių požymių panašumą, sveikatos būklę ir ragų išsivystymą;

2.7. **elninių žvėrių tikslinis amžius** – rekomenduojamas elninių žvėrių amžius, kuri turi pasiekti perspektyvūs elninių žvėrys, kad sumedžioti žvėries ragai atitiktų trofėjaus vertinimo kriterijus, nustatytus Medžioklės trofėjų apžiūros tvarkos apraše, tvirtinamame aplinkos ministro (toliau – Medžioklės trofėjų apžiūros tvarkos aprašas). Šis amžius nustatomas atsižvelgiant į vidutinį amžių, kai tos rūšies elninių žvėrių ragai pagal trofėjaus vertinimo kriterijus vertinami geriausiai;

2.8. **elninių žvėrių trofėjinės brandos amžius** – elninių žvėrių amžius, kai jie turi ragus, vertinamus Medžioklės trofėjų apžiūros tvarkos apraše nustatyta tvarka. Šis amžius baigiasi sulaukus tikslinio amžiaus;

2.9. **labai perspektyvūs elninių žvėrys** – elninių žvėrys, viršijantys perspektyvių elninių žvėrių vidutinius savo amžiaus klasės požymius;

2.10. **medžiotini elninių žvėrys** – elninių žvėrys, kurie dėl jų reikšmės populiacijai (ligoti, traumuoti, pagal kūno išsivystymo morfologinius požymius atsilikę nuo tai elninių žvėrių amžiaus klasei būdingų individų, turintys silpnai išsivysčiusius, nenormalius ragus, pasiekę elninių žvėrių trofėjinės brandos amžių arba nusenę) turi būti arba gali būti sumedžioti;

2.11. **nenormalūs ragai** – ragai, kurių forma skiriasi nuo būdingos rūšiai žvėrių ragų formos: peruko ar sraigto formos, daugiakamieniai ragai bei ragai, kurių šakų skaičius ant atskirų ragų skiriasi daugiau nei nurodyta Nuostatų 3 priede;

2.12. **perspektyvūs elninių žvėrys** – elninių žvėrys, nepasiekę trofėjinės brandos amžiaus, bet pasiekę savo amžiaus klasei būdingus kūno išsivystymo morfologinius požymius, turintys vidutinius ar stambesnius už vidutinius populiacijoje ragus, išskyrus žvėris, priskirtus prie labai perspektyvių grupės;

2.13. **rago šaka** – atsišakojusi rago dalis (įskaitant ir rago kamieno viršūnę), kurios ilgis tauriųjų elnių, danielių ir briedžių – didesnis kaip 2 cm, stirninių – 1 cm. Rago dalis laikoma atsišakojusia, jeigu jos ilgis yra didesnis už jos pagrindo plotį;

2.14. **ragų masė** – ragų su kaukole be apatinio žandikaulio masė, atmetus viršutinio žandikaulio masę (turi būti ne mažesnė kaip: stirninių – 90 g, tauriųjų elnių – 700 g, danielių – 250 g, briedžių – 1000 g);

3. Išskiriamos šios žvėrių atrankos grupės:
 - 3.1. labai perspektyvūs;
 - 3.2. perspektyvūs;
 - 3.3. medžiotini žvėrys, kurie skirstomi į:
 - 3.3.1. atrankinius;
 - 3.3.2. brandžius;
 - 3.3.3. elitinius brandžius.
4. Vyresnių kaip vienerių metų žvėrių patinų amžiaus klasė nustatoma atsižvelgus į tai, kelintus ragus jie yra išauginę (1 priedas).
5. Žvėrių tikslinis amžius, atsižvelgiant į vidutinį amžių, kurio sulaukę tos rūšies žvėrių patinai turi geriausius trofėjus (pagal išaugintus ragus), nustatyti Nuostatų 2 priede.
6. Žvėrių patinai pagal ragų šakų skaičių skirstomi pagal Nuostatų 3 priede nurodytus požymius.

II SKYRIUS ELNINIŲ ŽVĖRIŲ ATRANKA

7. Elninių žvėrių atrankos tikslas – atrinkti pagal šių Nuostatų reikalavimus atrankiniams priskirtinus žvėris ir išsaugoti perspektyvius žvėris. Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama nemedžioti labai perspektyvių ir perspektyvių žvėrių, o medžiotini žvėrys atrinkami, laikantis 8 punkte nustatytos tvarkos.

8. Intensyviausią elninių žvėrių atranką rekomenduojama vykdyti metinių ir jaunų žvėrių (I ir II amžiaus klasės) tarpe, kai atrankos požymiai, pateikti šių Nuostatų III skyriuje, yra ryškiausi, siekiant, kad metiniai ir jauni atrankiniai elninių žvėrys, neatitinkantys nurodytų požymių, nesulauktų lytinės brandos (rujojimo) amžiaus, o kitų amžiaus klasių atrankiniai elninių žvėrys einamuju medžioklės sezonu būtų sumedžioti iki prasidedant rujai. Pagal elninių žvėrių reikšmę populiacijai rekomenduojamas toks jų sumedžiojimo eiliškumas ir laikotarpis, atsižvelgiant į rują:

- 8.1. atrankiniai – sumedžiotini prieš rują;
- 8.2. brandūs – sumedžiotini pasibaigus rujai;
- 8.3. elitiniai brandūs, pasiekę tikslinį amžių, – sumedžiotini pasibaigus rujai.
- 8.4. kiti – sumedžiotini bet kuriuo leidžiamu šios rūšies gyvūno medžiojimo terminu;

III SKYRIUS ELNINIŲ ŽVĖRIŲ PRISKYRIMAS ATRANKOS GRUPĖMS

9. Akivaizdžiai ligoti (pasišiaušusiu, neblizgančiu kailiu, laiku neišsišėrę), sužeisti ar traumuoti (ypač su galūnių ar galvos traumomis), su bet koku ragų kelmelių pažeidimu, nenormaliais ragais elninių žvėrys skiriami prie atrankinių, nepaisant jų amžiaus ir kitų rūšiai nustatytų atrankos požymių.

10. Nesunkiai (išskyrus 9 punkte nurodytas traumas) traumuoti (kai trauma netrukdo judėti) elninių žvėrys, taip pat elninių žvėrys su nenormaliais ragais, išsivysčiusiais dėl augančių ragų (pantų) pažeidimo ar ragų nušalimo, taip pat su mechaniškai nulaužtu rago kamieniu ar rago šaka, negali būti skiriami prie atrankinių.

11. Atrankiniais briedžiais laikomi:
 - 11.1. ligoti (ligos požymiai matomi išorėje);
 - 11.2. traumuoti, sulyse (matyti išoriškai – pvz., įkritę šonai, atsikišęs nugarkaulis);
 - 11.3. nuplikusiu kailiu;
 - 11.4. silpnai fiziškai besivystantys;
 - 11.5. besielgiantys netipiškai, pvz., agresyvūs ne rujos metu;
 - 11.6. pažeistais ragų kelmeliais, nenormaliais ragais;
 - 11.7. turintys ragus, atitinkančius Nuostatų 4 priedo skiltyje „Atrankiniai“ nurodytus požymius.
12. Atrankiniais tauriaisiais elniais laikomi:
 - 12.1. ligoti (kai ligos požymiai matomi išorėje);
 - 12.2. traumuoti, sulyse (matyti išoriškai – pvz., įkritę šonai, atsikišęs nugarkaulis);
 - 12.3. silpnai fiziškai besivystantys;
 - 12.4. pažeistais ragų kelmeliais, nenormaliais ragais;
 - 12.5. besielgiantys netipiškai, pvz., agresyvūs ne rujos metu;
 - 12.6. turintys ragus, atitinkančius Nuostatų 5 priedo skiltyje „Atrankiniai“ nurodytus požymius.
13. Atrankiniais danieliais laikomi:

- 13.1. ligoti (kai ligos požymiai matomi išorėje);
- 13.2. traumuoti, sulyse (matyti išoriškai – pvz. įkritę šonai, atsikišęs nugarkaulis);
- 13.3. silpnai fiziškai besivystantys;
- 13.4. pažeistais ragų kelmeliais;
- 13.5. beragiai ir su vienu ragu;
- 13.6. nenormaliais ir labai asimetriškais ragais;
- 13.7. turintys ragus, atitinkančius Nuostatų 6 priedo skiltyje „Atrankiniai“ nurodytus požymius.
14. Atrankiniais stirniniais laikomi:
 - 14.1. ligoti (kai ligos požymiai matomi išoriškai);
 - 14.2. traumuoti, sulyse (matyti išoriškai – pvz. įkritę šonai, atsikišęs nugarkaulis);
 - 14.3. silpnai fiziškai besivystantys;
 - 14.4. neišsišėrę po birželio 1 d.
 - 14.5. pažeistais ragų kelmeliais, nenormaliais ir po birželio 1 d. nenuvalytais ragais;
 - 14.6. turintys ragus, atitinkančius Nuostatų 7 priedo skiltyje „Atrankiniai“ pateiktus požymius, Marijampolės apskrityje – turintys ragus, atitinkančius Nuostatų 8 priedo skiltyje „Atrankiniai“ pateiktus požymius.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15. Perspektyvūs elninių žvėrys gali būti atrenkami medžioti norint sureguliuoti elninių žvėrių lyčių santykį, bandos amžiaus struktūrą, populiacijos kokybę ir kai dėl didelio jų tankio daroma žala žemės ūkio pasėliams ar miškui.

16. Siekiant nustatyti, ar elninių žvėrys medžiojami laikantis Nuostatuose nustatytų reikalavimų, per medžioklės sezoną teisėtai sumedžiotų elninių žvėrių trofėjai, vadovaujantis Medžioklės trofėjų apžiūros tvarkos aprašu, turi būti pateikiami medžioklės trofėjų apžiūrai.

Elninių žvėrių atrankinės medžioklės
nuostatų
1 priedas

Elninių žvėrių patinų amžiaus klasės

Amžiaus klasė	Amžius (metais arba kelinti išauginti ragai)			
	Briedis	Taurusis elnias	Danielius	Stirninai
0 Jaunikliai	iki 1 metų	iki 1 metų	iki 1 metų	iki 1 metų
I Metiniai	1	1	1	1
II Jauni	2-3	2-3	2-3	2
III Vidutinio amžiaus	4-7	4-9	4-7	3-4
IV Brandūs	8-10	10-12	8-10	5-6
V Seni	11 ir vyresni	13 ir vyresni	11 ir vyresni	7 ir vyresni

Elninių žvėrių atrankinės medžioklės
nuostatų
2 priedas

Elninių žvėrių patinų trofėjinės brandos pradžia ir tikslinis amžius

Žvėries rūšis	Trofėjinės brandos amžiaus pradžia (išauginti ragai)	Tikslinis amžius (išauginti ragai)
Briedis	aštunti	dešimti
Taurusis elnias	dešimti	dvylikti
Danielius	aštunti	dešimti
Stirna	penkti	septinti

Elninių žvėrių atrankinės medžioklės
nuostatų
3 priedas

Elninių žvėrių patinų skirstymas pagal ragų šakų skaičių

Žvėries pavadinimas	Rago šakų skaičius, vnt.		
	Vieno rago	Kito rago	Abiejų ragų
Iešmaragis (briedis, taurusis elnias, danielius) arba ylaragis (stirninai)	1	1	2
Iš dalies išsivystęs šakiaragis	1	2	3
Šakiaragis	2	2	4
Iš dalies išsivystęs šešiašakis	3	2	5
Šešiašakis	3	3	6
Iš dalies išsivystęs aštuonšakis	4	2 arba 3	6 arba 7
Aštuonšakis	4	4	8
Iš dalies išsivystęs dešimtšakis	5	3 arba 4	8 arba 9
Dešimtšakis	5	5	10
Iš dalies išsivystęs dvylikašakis	6	4 arba 5	10 arba 11
Dvylikašakis	6	6	12
Iš dalies išsivystęs keturiolikašakis	7	5 arba 6	11 arba 13
Keturiolikašakis ir t. t.	7	7	14

Briedžių skirstymas į atrankos grupes pagal ragus ir amžių

Ragai (skliaustuose – amžius metais)	Am- žiaus klasė	Atrankiniai	Perspektyvūs	Labai perspektyvūs
Pirmieji (1.5)	Meti- niai	Gumbaragai. Iešmaragai, kurių ragai trumpesni kaip 20 cm	Iešmaragai, kurių ragai ilgesni kaip 20 cm	Iš dalies išsivystę šakiaragai ir su šakotesniais ragais
Antrieji (2.5)	Jauni	Gumbaragai. Iešmaragai	Šakiaragai	Šakotesni nei šakiaragai
Tretieji (3.5)		Iešmaragai. Iš dalies išsivystę šakiaragai. Šakiaragai su trumpesnėmis kaip 25 cm ragų šakomis (vidurkis)	Šakiaragai su ilgesnėmis kaip 25 cm ragų šakomis (vidurkis)	Iš dalies išsivystę šešiašakiai ir su šakotesniais ragais
Ketvirtieji ir penktieji (4.5–5.5)	Viduti- nio am- žiaus	Iešmaragai. Šakiaragai. Iš dalies išsivystę šešiašakiai. Šešiašakiai su trumpesnėmis kaip 25 cm ragų šakomis (vidurkis)	Šešiašakiai su ilgesnėmis kaip 25 cm ragų šakomis (vidurkis)	Iš dalies išsivystę aštuonšakiai ir su šakotesniais ragais
Šeštieji ir septintieji (6.5–7.5)		Kurių ragai, neatsižvelgiant į jų formą ir šakų skaičių, sveria mažiau kaip 5 kg	Ragai sveria daugiau kaip 5 kg	Ragai sveria daugiau kaip 6 kg
Aštuntieji- dešimtieji (trofėjinė branda) (8.5–10.5)	Brandūs	Medžiotini (elitiniai brandūs – briedžiai, kurių ragai sveria daugiau kaip 6 kg)		
Vienuoliktieji ir vyresni (11.5 ir vyresni)	Seni	Medžiotini		

Tauriųjų elnių skirstymas į atrankos grupes pagal ragus ir amžių

Ragai (skliaustuose – amžius metais)	Amžiaus klasė	Atrankiniai	Perspektyvūs	Labai perspektyvūs
Pirmieji (1.5)	Metiniai	Iešmaragiai smailiomis viršūnėmis, išskyrus su ilgesniais kaip 30 cm ragais. Iešmaragiai bukomis viršūnėmis su trumpesniais kaip 20 cm ragais. Iešmaragiai, kurių ragai labai skirtingo ilgio ir kurių ragai nenuvalyti po spalio 10 d.	Iešmaragiai smailiomis viršūnėmis su ilgesniais kaip 30 cm ragais. Iešmaragiai bukomis viršūnėmis su ilgesniais kaip 20 cm ragais	Iš dalies išsivystę šakiaragiai ir su šakotesniais ragais
Antrieji (2.5)	Jauni	Iešmaragiai. Šakiaragiai. Šešiašakiai. Iš dalies išsivystę aštuonšakiai, kurių ragai ploni (kamieno apimtis apačioje mažesnė kaip 9 cm, viršuje – 8 cm), jų masė sukoncentruota apatinėje dalyje	Iš dalies išsivystę aštuonšakiai, kurių ragai ploni, bet masė sukoncentruota viršutinėje dalyje. Iš dalies išsivystę aštuonšakiai, kurių ragai stori neatsižvelgiant į masės sukoncentravimą. Visi aštuonšakiai	Iš dalies išsivystę dešimtšakiai ir su šakotesniais ragais
Tretieji (2.5)		Aštuonšakiai ir prastesni. Iš dalies išsivystę dešimtšakiai, kurių ragai ploni (kamieno apimtis apačioje mažesnė kaip 10 cm, viršuje – 9 cm), jų masė sukoncentruota apatinėje dalyje	Iš dalies išsivystę dešimtšakiai, kurių ragai ploni, bet masė sukoncentruota viršuje. Iš dalies išsivystę dešimtšakiai, kurių ragai stori neatsižvelgiant į masės sukoncentravimą. Visi dešimtšakiai	Iš dalies išsivystę dvylikašakiai ir šakotesniais ragais

Danielių patinų skirstymas į atrankos grupes pagal ragus ir amžių

Ragai (skliaustuose – amžius metais)	Amžiaus klasė	Atrankiniai	Perspektyvūs	Labai perspektyvūs
Pirmieji (1.5)	Metiniai	Gumbaragiai. Iešmaragiai, kurių ragai labai ploni arba trumpesni už ausų kaušelius, išskyrus su labai storu (kriaušės formos) pagrindu. Iešmaragiai, kurių ragai labai skirtingo ilgio	Iešmaragiai, kurių ragai stori arba ilgesni už ausų kaušelius, taip pat labai ploni arba trumpesni už ausų kaušelius, bet su labai storu (kriaušišku) pagrindu	Iš dalies išsivystę šakiaragiai ir su šakotesniais ragais
Antrieji (2.5)	Jauni	Gumbaragiai. Iešmaragiai. Šakiaragiai. Iš dalies išsivystę šešiašakiai. Šešiašakiai, kurių akinės ir pomentinės šakos trumpesnės kaip 8 cm, be menčių užuomazgų, su trumpesniais kaip 35 cm ir plonais (kamieno apimtis apačioje ir viršuje mažesnė kaip 6 cm) ragais	Šešiašakiai, kurių akinės ir pomentinės šakos ilgesnės kaip 8 cm, su menčių užuomazgomis ir ilgesniais kaip 35 cm ir storais (kamieno apimtis apačioje ir viršuje didesnė kaip 7 cm) ragais	Iš dalies išsivystę aštuonšakiai ir su šakotesniais ragais

Stirnių skirstymas į atrankos grupes pagal ragus ir amžių Lietuvoje (išskyrus Marijampolės apskritį)

Ragai (skliaustuose – amžius metais)	Amžiaus klasė	Atrankiniai	Perspektyvūs	Labai perspektyvūs
Pirmieji (1.5)	Metiniai	Gumbaragiai. Ylaragiai, kurių ragai ploni ir trumpesni kaip 10 cm. Ylaragiai, kurių ragai labai skirtingo ilgio.	Ylaragiai, kurių ragai ilgesni kaip 10 cm arba stori. Iš dalies išsivystę šakiaragiai.	Šakiaragiai ir su šakotesniais ragais
Antrieji (2.5)	Jauni	Gumbaragiai. Ylaragiai. Iš dalies išsivystę šakiaragiai. Šakiaragiai su trumpesnėmis kaip 3 cm ragų šakomis (vidurkis)	Šakiaragiai su ilgesnėmis kaip 3 cm ragų šakomis (vidurkis)	Iš dalies išsivystę šešiašakiai ir su šakotesniais ragais
Tretieji ir ketvirtieji (3.5–4.5)	Viduti- nio amžiaus	Šakiaragiai. Iš dalies išsivystę šešiašakiai, išskyrus su labai masyviais ragais, sveriančiais daugiau kaip 230 g. Šešiašakiai, kurių ragų masė sukoncentruota apačioje, šakos trumpesnės kaip 4 cm (vidurkis)	Šakiaragiai. Iš dalies išsivystę šešiašakiai su storais, masyviais ragais, sveriančiais daugiau kaip 230 g	Šešiašakiai, kurių ragų masė sukoncentruota viršuje, o šakos ilgesnės kaip 4 cm (vidurkis)
Penktieji ir šeštieji (5.5–6.5)	Brandūs	Medžiotini (elitiniai brandūs – stirninai, kurių ragai sveria daugiau kaip 300 g)		
Septintieji ir vėlesni (7.5 ir vyresni)	Seni	Medžiotini		

Stirnių skirstymas į atrankos grupes pagal ragus ir amžių Marijampolės apskrityje

Ragai (skliaustuose – amžius metais)	Amžiaus klasė	Atrankiniai	Perspektyvūs	Labai perspektyvūs
Pirmieji (1.5)	Metiniai	Gumbaragiai. Ylaragiai	Iš dalies išsivystę šakiaragiai	Šakiaragiai ir su šakotesniais ragais
Antrieji (2.5)	Jauni	Gumbaragiai. Ylaragiai. Iš dalies išsivystę šakiaragiai. Šakiaragiai su trumpesnėmis kaip 4 cm ragų šakomis (vidurkis)	Šakiaragiai su ilgesnėmis kaip 4 cm ragų šakomis (vidurkis)	Iš dalies išsivystę šešiašakiai ir su šakotesniais ragais
Tretieji ir ketvirtieji (3.5–4.5)	Viduti- nio amžiaus	Šakiaragiai. Iš dalies išsivystę šešiašakiai, išskyrus su labai masyviais ragais, sveriančiais daugiau kaip 250 g. Šešiašakiai, kurių ragų masė sukoncentruota apačioje, šakos trumpesnės kaip 4 cm (vidurkis)	Šakiaragiai. Iš dalies išsivystę šešiašakiai su storais, masyviais ragais, sveriančiais daugiau kaip 250 g	Šešiašakiai, kurių ragų masė sukoncentruota viršuje, šakos ilgesnės kaip 4 cm (vidurkis)
Penktieji ir šeštieji (5.5–6.5)	Brandūs	Medžiotini (elitiniai brandūs – stirninai, kurių ragai sveria daugiau kaip 320 g)		
Septintieji ir vėlesni (7.5 ir vyresni)	Seni	Medžiotini		